

דרכים לפתרון בעיית טומאת כהנים בבתי חולים

מכון מדעי טכנולוגי לבעיות הלכה

נושא טומאת כהנים בבתי חולים מעסיק את הציבור שנים רבות. עם התפתחות בתי החולים, הגדלת מספר המיטות, תוספת מרפאות ומעבדות שונות הנמצאות בתחומי בית החולים הבעיה הלכה והחריפה.

במצב הקיים, חולים רבים נמנע מהם בקור קרובים וידידים כהנים. כ"כ גם בין החולים ישנם רבים המשתייכים לשבט הכהונה והנמנעים מלהזדקק לשרותי בית החולים. גם בין העובדים שביניהם כהנים לא מעטים, נושא „טומאת מת” מהווה עבורם בעייה חמורה.

בעת תכנון הסידורים ההלכתיים עבור המרכז הרפואי החדש, „שערי צדק” ע"י המכון מדעי טכנולוגי לבעיות הלכה, נתנה תשומת לב מיוחדת לבעיה זו, מתוך גישה כי פתרונות חלקיים, כגון שלטי אזהרה בנוסח „הכניסה לכהנים אסורה” וכדו', אינם יכולים להוות פתרון משביע את הדעת וזאת מכמה סיבות.

אחת הסיבות הראשיות לכך, כי לאור ההקף של מערך בית החולים החדש ומספרם הרב של האנשים שיעברו בו מדי יום, יש לחשוש כי לעתים קרובות עלול להוצר מצב כי תחול פטירה ר"ל, בעת שכהנים רבים יהיו בשטח בית החולים כשהשלט בדלת הכניסה לא יוכל לשמש עבורם כאזהרה מעשית.

כ"כ גם במקרה והאזהרה תתקבל, הרי הכהנים בין הצוות והפציינטים יאלצו להמתין בחוץ שעה ארוכה עד לפנוי הנפטר.

כן קיימת בעיית אברים וכדו', שמסיבות שונות אי אפשר לתת ביחס אליהם אזהרה מתאימה ולא פעם גם אין אפשרות לפנותם מידית.

כאמור, צוות המכון בראשות ראש המחלקה ההלכתית שלו, הרב ל. י. הלפרין, ניסו לטפל במצב בצורה יטודית וכוללת. חלק מן הבעיות נפתרו באמצעות דלתות מיוחדות שהמכון תכנן ביחס למקומות אחרים. אך זאת הווה פתרון רק ביחס לבידוד מקומות מיוחדים לנפטרים כגון חדר המתים וכדו', אך לא יוכל להוות פתרון למקרה של נפטר באחד מחדרי בית החולים. וזאת הן מצד דין „אהל המת”, והן מצד הבעיה של „סוף טומאה לצאת”, היינו שכל מקום שהנפטר עומד להיות מועבר אליו הרי מרגע פטירתו, עד העברתו בפועל, המקום המיועד למעבר, חלים עליו דיני טומאה שהכניסה לכהן אסורה בו.

עקרונות הפתרון מבוססים על שיטות שונות של בידוד הטומאה מהסביבה שהיא נמצאת בה.

בנושא זה נערכו מחקרים הלכתיים מקיפים שכללו נושאים כגון: אם דין „סוף טומאה לצאת“ הינו מדאורייתא או דרבנן, אם כהן מוזהר גם על דין „סוף טומאה לצאת“. כלים וחומרים החוצצים בפני הטומאה, אם דין „קבר סתום“ מתיחס גם לארון סגור שהמת נמצא בתוכו, אהל זרוק אם נחשב אהל, ועוד.

בהתאם למסקנות ההלכתיות בנושאים הנ"ל, גובשה הצעה לבניית עגלה בעלת מבנה מיוחד מבחינת הגודל, הגובה מעל פני הקרקע, החומר שממנו היא בנויה וכו', שמבחינה הלכתית מאפשרת את בידוד המת מהסביבה שהוא נמצא בה, והמהווה מבחינה הלכתית „אהל“ בפני עצמו שאינו משפיע על הסביבה.

במילים אחרות, הנפטר ר"ל, המוכנס לתוך אותה עגלה, כל הטומאה הנגרמת על ידו מצטמצמת בתחומי „העגלה“ כשמעבר לדפנותיה אין כל טומאה, אין דין „אהל המת“ בחדר שהיא נמצאת בו וכן כמובן אם המת מועבר באמצעותה דרך פרודורים ומעברים שונים אינו מטמא את הסביבה, וכתוצאה מכך גם אין מקום לחשש „סוף טומאה לצאת“.

לפי עקרון דומה גם נעשו סידורים למנוע התפשטות טומאה במקומות הנמצאים בהם לזמן ממושך יותר, אברים וכדו' היוצרים דיני טומאת אדם. דרך זו הינה למעשה הדרך היחידה שבה ניתן לפתור בצורה מושלמת את בעיית טומאת כהנים בבתי החולים.

טרם שהפתרון המוצע מומש הלכה למעשה, נערכה חוברת בשם „בעיית כהנים בבתי חולים“ שבה הרב ל. י. הלפרין כנס את כל יסודות הפתרון, גם הביא בה חוות דעת של גדולי הוראה והלכה שהתייחסו להצעות והדינים ההלכתיים. גדולי הפוסקים בדורנו הסכימו לרעיון, וביניהם גם שכתבו הוראה הלכה למעשה לבצע את הדבר בבתי החולים.

עתה, נבנות העגלות הראשונות לפי שיטה זו באחד המפעלים בארץ, ובמקביל גם יוצאת לאור מהדורה חדשה ונרחבת של החוברת הנ"ל, המופיעה עתה כספר בשם „טהרת פתחים“ ע"י המחבר הרב ל. י. הלפרין באמצעות המכון מדעי טכנולוגי לבעיות הלכה. במהדורה זו יורחב החלק ההלכתי ויכלול בין השאר גם את התשובות וההוראות של גדולי ההלכה שהתייחסו לנושא, ביניהם גם תשובות שנכתבו לאחר שהחוברת הראשונה יצאה לאור, ובתוספת דיון רחב בדבריהם.

הספר יכלול גם חלק טכני שבו יפורטו הוראות הדרושות לבתי החולים לבודד טומאת מת והכולל התייחסות גם לחדר המתים, מכון פתולוגי, בנק אברים, מחלקה גניקולוגית וכדו', ושימש למעשה לא רק את בית החולים שערי צדק, אלא את כלל בתי החולים בארץ ובחו"ל.